

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 31.3.2010
KOM(2010)127 v konečném znění

.

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

**Rámec politiky EU pro pomoc rozvojovým zemím při řešení problémů při
zabezpečování potravin**

SEK(2010)379

1. ODŮVODNĚNÍ

V posledních letech se rozšířil hlad a podvýživa. V roce 2010 se nedostatek potravin předpokládá u více než 1 miliardy lidí. Nedostatečné zabezpečení potravin nepříznivě ovlivňuje lidský vývoj, sociální a politickou stabilitu i pokrok k dosažení rozvojových cílů tisíciletí. S velkými potížemi se při dosahování rozvojového cíle tisíciletí č. 1 – vymýcení extrémní chudoby a hladu – potýkají zejména nestabilní státy.

Prudký nárůst cen potravin na světových trzích v letech 2007–2008 podnítil přehodnocování toho, jak zabezpečit potraviny ve světovém měřítku. V zájmu lepší koordinace na půdě OSN byla zřízena pracovní skupina na nejvyšší úrovni pro globální krizi v zabezpečení potravin, vzniklo celosvětové partnerství v oblasti zemědělství, zabezpečení potravin a výživy (Global Partnership on Agriculture, Food Security and Nutrition, GPAFSN) a vedoucí představitelé zemí G8 se na summitu konaném v roce 2009 v L'Aquile dohodli na komplexním programu zabezpečování potravin.

Evropská unie (EU) reagovala na rostoucí problémy při zabezpečování potravin vyčleněním další 1 miliardy EUR na potravinový nástroj¹. Jedná se o dočasné opatření na podporu nejhůře postižených rozvojových zemí. EU a členské státy jsou již řadu let ve finančním i politickém ohledu nejvýznamnějšími a nejspolehlivějšími aktéry v oblasti zabezpečování potravin ve světě.

Nedávný vývoj a výzvy, jež vyvstanou v budoucnu, si žádají novou společnou politiku v oblasti zabezpečování potravin, další posílení vůdčí úlohy EU v této oblasti v celosvětovém měřítku a zefektivnění pomoci EU v souladu s Lisabonskou smlouvou², strategií Evropa 2020³ a Evropským konsensem o rozvoji⁴. V budoucnu budou problémy se zabezpečováním potravin vznikat vlivem růstu obyvatelstva, tlaku na přírodní zdroje a služby ekosystémů a nepříznivých dopadů změny klimatu na zemědělství, jež ovlivňují podmínky pro růst a vyžadují opatření k přizpůsobení se této situaci. Do komplexního politického rámce je třeba začlenit i hlavní aktuální otázky zabezpečování potravin, například výživu, kolísání cen, sociální zabezpečení a „záchranné sítě“, biopaliva, bezpečnost potravin, výzkum a inovace, skupování půdy ve velkém a pojetí „práva na výživu“⁵.

Záměrem tohoto sdělení je vytvořit rámec pro společnou politiku EU a členských států v boji proti světovému hladu a podvýživě a přispět tak k dosažení rozvojového cíle tisíciletí č. 1. Toto sdělení váže na další tematické dokumenty (o vzdělávání, zdraví, genderové problematice a daňové správě) a soubor opatření v oblasti rozvojové pomoci z jara 2010. Uvedené dokumenty vymezují pozici, kterou bude EU zastávat na summitu OSN o rozvojových cílech tisíciletí plánovaném na září 2010. Toto sdělení je doplněno sdělením o humanitární potravinové pomoci⁶, jež se zaměřuje na mimořádné situace a situace následující po jejich překonání.

¹ KOM(2010) 81 zpráva o pokroku.

² Článek 210.

³ KOM(2010) 2020.

⁴ 2006/C 46/01.

⁵ Článek 11 paktu OSN o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966/1976).

⁶ KOM(2010) 126

2. KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP K ZABEZPEČOVÁNÍ POTRAVIN

Navrhovaný politický rámec se zabývá problémy při zabezpečování potravin v rozvojových zemích, a to jak ve venkovských, tak městských oblastech. Je rozvržen podle mezinárodně uznávaných čtyř pilířů⁷ následujícím způsobem: 1) zvýšení nabídky potravin, 2) zlepšení přístupu k potravinám, 3) zlepšení výživové přiměřenosti potravy a 4) zlepšení předcházení krizím a jejich řešení. Tento rámec vychází ze zásad pro zabezpečování potravin přijatých na summitu v Římě⁸. Uznává zejména, že se v případě strategií zabezpečování potravin musí jednat o specifické strategie příslušných zemí a že je třeba nalézt rovnováhu mezi podporou národní produkce a uspokojováním potravinových potřeb prostřednictvím obchodu.

V zabezpečování potravin a v dosahování rozvojového cíle tisíciletí č. 1 bylo z hlediska geografického a demografického dosaženo jen nerovnoměrného pokroku. Přestože zabezpečování potravin představuje problém po celém světě, nejnaléhavěji vyvstává v Africe a v zemích, v nichž vládne nestabilní situace. Podle zprávy o plnění rozvojových cílů tisíciletí z roku 2009⁹ se podíl obyvatelstva trpícího podvýživou v subsaharské Africe snížil z 32 % (1990–1992) na 29 % (2008). Srovnatelné údaje o jižní Asii, která vykazuje druhou nejvyšší míru podvýživy, činily 24 %, resp. 21 %¹⁰. Podle nejnovějších údajů z nestabilních zemí dosahuje podíl osob trpících podvýživou 31,4 %, zatímco ve stabilních zemích činí 14,5 %. Jakkoli je podvýživa nadále jevem typickým převážně pro venkovské oblasti, lze v souvislosti s urbanizací očekávat, že v dlouhodobém horizontu bude nabývat na naléhavosti nedostatečné zabezpečování potravin v městských oblastech.

EU se musí prioritně zaměřit na ty země trpící nedostatečným zabezpečením potravin, jež mají při plnění rozvojového cíle tisíciletí č. 1 největší skluz, tedy zejména africké země, ale i země v jižní Asii a jiných oblastech (např. Bangladéš, Kambodžu, Haiti, Nepál a Východní Timor)¹¹. S ohledem na povahu souvisejících, rovněž neplněných rozvojových cílů tisíciletí bude dále nutno provést specifické investice do ženské populace¹².

Z důkazů¹³ dále vyplývá, že z hlediska hospodářského růstu a snižování chudoby jsou nejvýnosnější investice do drobného zemědělství. Tento nový rámec EU se proto soustředí na zvýšení příjmů drobných zemědělců a zvýšení odolnosti ohrožených komunit. Podporuje současně odhodlání zemí, pro něž je zemědělství a zabezpečení potravin v jejich úsilí o vlastní rozvoj prioritou.

2.1. Zvýšení nabídky potravin

Podle odhadů dosáhne světová populace do roku 2050 počtu 9 miliard osob a spolu s tím, jak se bude měnit strava a porostou příjmy, vzroste poptávka po potravinách o 70 %¹⁴. Z toho plyne nutnost urychleně navýšit zemědělskou produkci, a to i v zemích s velmi rychlým

⁷ Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO). 1996. Římská deklarace pro světové zabezpečení potravinami a akční plán Světového potravinového summitu.

⁸ Prohlášení světového summitu o zajišťování potravin, 2009.

⁹ OSN, zpráva o plnění rozvojových cílů tisíciletí z roku 2009.

¹⁰ V absolutním vyjádření žila více než polovina světové populace trpící podvýživou (642 milionů v roce 2009) v Asii a Tichomoří. V relativním vyjádření byl tento poměr výrazně vyšší v Africe, kde v posledním desetiletí došlo i k méně významnému pokroku.

¹¹ Statistika OSN o pokroku při plnění rozvojových cílů tisíciletí, viz www.devinfo.info/mdginfo2009/.

¹² Viz rovněž SEK(2010) 265.

¹³ Světová banka – Zpráva o světovém vývoji 2008.

¹⁴ FAO (2009). Jak nakrmit svět v roce 2050.

růstem populace. V mnoha z nich klade omezenost přírodních zdrojů, ještě umocněná změnou klimatu, rostoucí nároky na efektivní využívání těchto zdrojů.

Většina světové populace trpící chudobou a hladem žije ve venkovských oblastech, kde je hlavní hospodářskou činností zemědělství včetně pěstování plodin, chovu hospodářských zvířat, rybníkářství a lesnictví. Převládá přitom drobné zemědělství, kdy zhruba 85 % zemědělců v rozvojových zemích hospodaří na méně než 2 hektarech půdy. Na drobné zemědělské systémy, jež kombinují pěstování plodin a chov hospodářských zvířat, připadá zhruba polovina světové produkce potravin¹⁵. Těžištěm pomoci EU zaměřené na zvýšení nabídky potravin v rozvojových zemích by tedy měla být udržitelná produkce potravin v malých podnicích. Tento přístup má několikýrý účinek: zvyšuje příjmy a ekonomickou odolnost venkovských výrobců, zajišťuje dostupnost potravin pro spotřebitele a zachovává či zlepšuje kvalitu životního prostředí. Pomoc, kterou by EU poskytovala drobnému zemědělství, by měla upřednostňovat takové koncepty intenzifikace, které jsou udržitelné, ekologicky efektivní a respektují různé funkce, jež zemědělství plní. Tento přístup vyžaduje mimo jiné optimalizaci zemědělských vstupů, integrovanou ochranu proti škůdcům, kvalitnější hospodaření s vodními zdroji a půdou a používání odrůd odolných vůči stresu¹⁶. K tomu, aby byl uvedený přístup úspěšný, musí být produkce začleněna do hodnotového řetězce, v němž je dán adekvátní přístup k financování, zpracovatelským kapacitám a trhům a kde mohou hrát klíčovou úlohu malé a střední podniky a mikrofinancování ve venkovských oblastech. Jsou-li nastaveny správné podmínky, mohou zvyšování produktivity zemědělství významně podpořit i partnerství veřejného a soukromého sektoru. EU a členské státy by měly podporovat i iniciativy ke snížení ztrát po sklizni, zvýšení skladovacích kapacit a řešení bezpečnosti potravin a zdraví zvířat.

Nezbytným předpokladem vyšší produktivity drobných zemědělců je zajištěný přístup k půdě a zajištěné právo držby či užívací právo k ní. Nezbytná je rovněž účinná politika a právní úprava hospodaření s půdou v daném státě, což znamená, že se vlády musí hospodařením s půdou zabývat prioritně. Pokud určité země vypracují politiky v oblasti zemědělství, hospodaření s půdou a biopaliv, měly by se EU a členské státy zasazovat o to, aby tyto politiky řešily i otázky nabídky potravin a přístupu k nim a podporovaly začlenění drobných zemědělců do výrobního řetězce.

Investoři, hostitelské země a ostatní zúčastněné strany by se měli při investování do zemědělství řídit mezinárodně uznávanými zásadami úcty k lidským právům, obživě a zdrojům. EU a členské státy by měly podporovat rozpracování mezinárodně sjednaných zásad zodpovědného investování do zemědělské půdy, které vycházejí ze stávajících obecných zásad v oblasti pozemkové politiky¹⁷. V případě Afriky bude podporováno naplnění „obecných zásad v oblasti pozemkové politiky“¹⁸ z roku 2009. Vlády v partnerských zemích, zemědělské organizace a další zúčastněné strany budou motivovány k tomu, aby v zájmu maximalizace sociálních, hospodářských a environmentálních výhod pro danou zemi přijímaly fundovaná rozhodnutí, která zajistí udržitelnost zahraničních investic.

¹⁵ *Science*, 12.2.2010: s. 822–825.

¹⁶ Mezinárodní panel pro hodnocení zemědělských technologií a vědy pro rozvoj, 2009.

¹⁷ Včetně „Obecných zásad EU pro podporu procesů navrhování pozemkové politiky a reformy této politiky v rozvojových zemích“ z roku 2004.

¹⁸ AU/ADB, ECA, Rámcová a obecné zásady k pozemkové politice v Africe, které podpořil summit Africké unie v červenci 2009.

Zvýšení nabídky potravin vyžaduje, aby veřejný sektor prováděl výzkum a inovace, jež se více řídí poptávkou, věnují dostatečnou pozornost tradičním znalostem a diverzifikovanému pěstování potravinových plodin (včetně místních odrůd) a zajišťují, aby byly inovace dostupné zemědělcům a odpovídaly jejich potřebám. EU a členské státy by měly podporovat výzkum a inovace, jež přinášejí jednoznačné výhody drobným zemědělcům. K těmto výhodám patří lepší adaptace na změnu klimatu a vyšší tolerance vůči stresu, suchu a záplavám při současném zachování pestré biologické rozmanitosti plodin a odrůd a přístupu k nim. Tato podpora by měla přihlížet k potřebám a obavám, jež přijímající země vyjádří na základě objektivních informací, které mají o přednostech a rizicích nových technologií. V úvahu by měla vzít i to, mají-li tyto země solidní předpisové rámce a jsou schopny je prosazovat. Podporovat je třeba i takové režimy ochrany duševních práv, jež maximalizují přístup chudých zemědělců k novým technologiím a vstupům. Dále je třeba prozkoumat synergie mezi adaptací na změnu klimatu a mírněním dopadů této změny a vyvinout struktury pobídek, například za pomoci propojení zemědělství a trhů s uhlíkem.

Ke zvýšení nabídky potravin může významně přispět i mezinárodní obchod tím, že zvýší množství potravin na trhu a rozšíří jejich sortiment. Nabídku potravin lze dále zvýšit regionální integrací zemědělských a potravinářských trhů, která podpoří obchodní toky směřující z oblastí, kde vládne přebytek, do oblastí nedostatku. EU a členské státy by proto měly podporovat standardizaci a harmonizaci politik, pravidel a předpisů, jež k regionální integraci zemědělských politik směřuje. EU a členské státy dále uznávají, že s ohledem na problémy při zabezpečování potravin – ať již na národní či regionální úrovni – mohou rozvojové země využít stávajících možností, které nabízí obchodní politika, a to i prostřednictvím opatření na hranicích. Cílem by mělo být usilovat o udržitelný zemědělsko-potravinářský řetězec.

2.2. Zlepšení přístupu k potravinám

Přístup k potravinám by měl být rozšířen především tím, že budou zlepšeny pracovní a výdělečné příležitosti ve venkovských i městských oblastech, čímž se zvýší finanční dostupnost potravin pro větší počet osob. Tomuto cíli může napomoci mimo jiné diverzifikace uvedených příležitostí a obchod. Na tato opatření by měly navazovat systémy sociálního zabezpečení. EU a členské státy by měly partnerským zemím pomáhat při zřizování a provozování sociálních mechanismů na podporu ohrožených skupin obyvatelstva, zejména žen. Zkušenosti s úspěšnými mechanismy budou předmětem výměny a funkční systémy se budou těšit podpoře. Náležitá pozornost bude věnována strategiím ústupu od „záchranných sítí“. Bude nutné, aby se jednalo o mechanismy účinné, cenově dostupné a pružné, jež se budou moci rychle rozšířit v dobách krize. Významnou roli by v nich měl hrát aspekt výživy, který bude zejména ku prospěchu těm, pro něž bude mít vhodná výživa příznivý dopad na plnění vývojového cíle tisíciletí č. 4 (snížit dětskou úmrtnost) a 5 (zlepšit zdraví matek).

Tvorba pracovních míst ve venkovských oblastech se nabízí v oblasti zpracování zemědělských produktů, zejména v malých a středních podnicích. Tvorbě těchto míst by se dalo napomoci snazším přístupem k finančním službám. Na pomoc ohrožených domácností, které jsou potenciálním zdrojem pracovní síly, lze dále vybudovat venkovské „záchranné sítě“¹⁹. Jejich produktivní forma přinese dvojí výhodu: zlepšení výrobních podmínek na venkově a snazší přímý přístup k potravinám.

¹⁹ Včetně sítí „produktivních“, které využívají pracovní síly na budování a údržbu venkovské infrastruktury.

Přístup k potravinám lze obecně zlepšit uplatněním přístupu založeném na „právu na výživu“, jak uvádí „*Dobrovolné směrnice k podpoře dosahování progresivní realizace práva na přiměřenou potravu v kontextu národního potravinového zabezpečení*“²⁰. EU a členské státy by měly podporovat jeho další uplatňování v rozvojových zemích, a to včetně politických a právních rámců založených na „právu na výživu“. Měly by tedy podporovat strategie boje proti základním příčinám hladu, podporovat marginalizované skupiny při tvorbě, naplňování a monitorování národních programů, jakož i zřizovat a posilovat nápravné mechanismy.

2.3. Zlepšení výživové přiměřenosti potravy

Podle odhadů je podvýživa příčinou úmrtí 3,5 milionů matek a dětí ročně²¹ a jedné třetiny chorob u dětí do věku pěti let. Až dvě miliardy lidí po celém světě jsou nepříznivě ovlivněny nedostatkem vitamínů a minerálů²². Nejškodlivější účinky má podvýživa během těhotenství a v prvních dvou letech života a její dopad na fyzický a kognitivní vývoj je často nevratný. Prioritou by tedy měla být cílená opatření ve prospěch těhotných a kojících žen a dětí ve věku do pěti let (se zvláštním důrazem na děti ve věku do dvou let)²³.

EU a členské státy by měly podporovat formování politik a strategií v oblasti výživy, odbornou přípravu v oblasti výživy, vzdělávání a zřizování mechanismů koordinace v oblastech zemědělství, zdravotnictví, vzdělávání a sociálního zabezpečení. V zemědělských programech by měl být v budoucnu zastoupen i aspekt výživy. Tyto programy by tak mohly stanovit například větší diverzifikaci drobného zemědělství, podporu produkce potravin bohatých na stopové živiny, zejména místních odrůd a druhů, monitoring výsledků souvisejících s výživou či podporu zemědělského výzkumu prováděného z nutričního hlediska.

Při začleňování aspektu výživy do strategie a programů, které si určitá země pro zabezpečování potravin vytyčí, je klíčové, aby politika sehrávala aktivní vůdčí úlohu a aby probíhala koordinace více odvětví na národní úrovni. Tento přístup povede k ucelenosti opatření ve více odvětvích. EU a členské státy by měly podporovat provázanost politiky partnerských zemí v oblasti zabezpečování potravin a jejich národních strategií v oblasti zdravotnictví, které počítají se základními službami v oblasti výživy a se sledováním stavu výživy obyvatelstva.

2.4 Lepší předcházení krizím a jejich řešení

Venkovští výrobci a venkovské komunity musí být odolné vůči následkům potravinových krizí. Pohotovostní reakce na krize si často žádají mobilizaci humanitárních nástrojů *ad hoc*, avšak ke snížení rizika výskytu krizí a zvládnutí jejich následků je třeba vybudovat a udržovat další mechanismy a kapacity. Je nezbytné, aby spolu úzce spolupracovali aktéři na poli humanitární a rozvojové pomoci a aby byly vzájemně propojeny nástroje, jež jim slouží. Tyto vazby by pak měly být podporovány propojováním pomoci, obnovy a rozvoje.

EU a členské státy by měly více podporovat těsnější regionální integraci v rozvojových zemích, neboť jí lze jednat předcházet hospodářským a politickým krizím a krizím v oblasti zabezpečování potravin, jednat mírnit jejich následky.

²⁰ Přijaté v roce 2007 Radou FAO.

²¹ *Lancet* 2008; 371: s. 243–260.

²² Jód, železo, zinek, vitamíny A, B a další atd.

²³ KOM(2010) xxx „Úloha EU, pokud jde o celosvětové zdraví“.

Posílit je třeba národní a regionální systémy včasného varování, jež dokáží předpovídat bezprostředně hrozící katastrofy, a lépe je propojit s rozhodovacími a záchrannými strukturami. Pokud takové systémy neexistují, je třeba je vyvinout. Tyto systémy, jež by měly propojovat meteorologické údaje s informacemi o výživě, propuknutí chorob rostlin a zvířat a o tržních cenách, musí údaje sbírat na všech úrovních včetně komunit. EU a členské státy by měly podporovat monitorovací a informační systémy navázané na rozhodovací procesy, a to i prostřednictvím práce Komise²⁴.

Politiky, jež hodlají řešit problém kolísání cen, mohou cílit buď na toto kolísání samotné nebo na jeho dopady. Ke zmírnění kolísání cen je třeba u potravinářských produktů zlepšit ukazatel stock-to-use ratio, tedy stav zásob těchto produktů. Za tím účelem je třeba vytvořit podmínky pro navýšení produkce a uchování přiměřených objemů zásob, zejména u soukromých obchodníků. Podpora by naopak neměla být poskytována vývozním omezením pro základní potravinářské produkty. EU a členské státy by měly přispět lepšímu fungování potravinářského trhu na celosvětové, regionální i národní úrovni. Tomu bude sloužit transparentnost trhu (informace o produkci, rezervách, cenách atd.), podpora skladování a tvorba místních či národních potravinových rezerv v případech, kdy budou tato opatření vhodná a proveditelná. Dopady kolísání cen lze zmírnit celou řadou opatření, mimo jiné zřízením pružných „záchranných sítí“, informačních systémů v oblasti zabezpečování potravin, využíváním pojištění (pojištění proti nepříznivému počasí, pojištění odvozeného od klimatického indexu) a lepší schopností využívat nástrojů k řízení cenového rizika.

3. MAXIMALIZACE ÚČINNOSTI INVESTIC DO ZABEZPEČOVÁNÍ POTRAVIN

Pozornost EU a členských států si zasluhují tři soubory podmínek, jimiž lze maximalizovat účinnost investic do zabezpečení potravin.

3.1. Národní a regionální politiky a strategie v oblasti zemědělství a zabezpečování potravin

Mají-li programy pomoci dosáhnout hmatatelných výsledků, musí podporovat národní a regionální politiky a reformy v oblasti zemědělství a zabezpečování potravin, jakož i v oblastech souvisejících, k nimž patří hospodaření s půdou, vodními zdroji a biopaliva, a plně zohledňovat problémy vyvolané změnou klimatu. Tyto oblasti musí být zase nedílnou součástí strategií celkového snížení chudoby. Cíle v oblasti zabezpečování potravin by měly být rovněž lépe začleněny do dalších odvětvových politik partnerských zemí, například v oblastech dopravy, infrastruktury, rybníctví, zdravotnictví a vzdělávání. Do rozvoje a přezkumu těchto politik přitom musí být zapojeny zemědělské organizace, občanská společnost, soukromý sektor, ohrožené skupiny obyvatelstva i další zúčastněné strany. Rozvojová pomoc EU by měla tedy směřovat do podpory schopnosti rozvoje politiky a mechanismů meziresortní koordinace.

V případě Afriky byly výše uvedené zásady zakotveny v Souhrnném programu rozvoje zemědělství v Africe (CAADP), který EU a členské státy podporují od roku 2007²⁵. Tato

²⁴ Viz společnou práci na integrované klasifikaci fází zabezpečování potravin (Integrated food security Phase Classification), viz <http://www.ipcinfo.org/>.

²⁵ KOM(2007) 440.

podpora, kterou EU uvedenému programu poskytuje, by se měla zintenzivnit. Pokud jde o Asii, měly by být posíleny iniciativy zaměřené na regionální spolupráci v oblasti výživy.

3.2. Harmonizace zásahů EU

Přístup EU k zabezpečování potravin v rozvojových zemích se musí opírat o zásady Pařížského prohlášení o účinnosti pomoci, akčního programu z Akkry a Kodexu pravidel EU, pokud jde o dělbu práce v oblasti rozvojové politiky. EU a členské státy by měly podle svých komparativních výhod určit regiony a země, ve vztahu k nimž by si měly rozdělit práci, a koordinovat svou činnost pod vedením konkrétního hlavního dárce.

EU i členské státy mají k dispozici několik politických rámců a finančních nástrojů, jimiž mohou partnerským zemím pomoci vypořádat se s problémy zabezpečování potravin. Větší účinnosti jejich opatření by měla napomoci větší harmonizace politik, těsnější provázanost nástrojů a koordinace se soukromými investory.

Soudržnost politik ve prospěch rozvoje²⁶ v oblasti zabezpečování potravin bude rozvíjena prostřednictvím celé škály politických nástrojů včetně zemědělství, obchodu, rybářství, boje proti změně klimatu, ochrany životního prostředí a výzkumu. Tato soudržnost byla posílena díky reformě společné zemědělské politiky a i budoucí reformy budou ke globálním cílům zabezpečování potravin přihlížet. Budoucí reforma společné rybářské politiky dále zvýší soudržnost evropských politik v odvětví rybolovu a metodami rybolovu na straně jedné a rozvojovými cíli na straně druhé. V neposlední řadě by dosažení vyvážených, komplexních a ambiciózních výsledků rozvojového programu z Dohá posílilo mezinárodní obchodní systém, což by mělo na zabezpečování potravin příznivý dopad.

3.3. Zlepšit soudržnost mezinárodního systému řízení

EU a členské státy by měly lépe sladit způsob, jakým je zabezpečování potravin v mezinárodním měřítku řízeno, a podpořit urychlenou reformu Výboru pro zajišťování potravin ve světě (CFS), který je ústředním orgánem v uvedené oblasti. Zreformovaný výbor by měl usilovat o pravomoc dohledu v dalších specifických oblastech, jež se zabezpečování potravin dotýkají, např. v oblasti potravinové pomoci a výživy.

Je třeba dále zracionalizovat priority tří agentur OSN se sídlem v Římě (FAO, WFP, IFAD) a v zájmu synergie by měla být zlepšena i jejich vzájemná spolupráce. Reforma systému OSN a probíhající přezkum úlohy a priorit FAO jsou příležitostí ke zvýšení kvality a účinnosti. EU by měla nadále rozvíjet svou úzkou spolupráci s generálním tajemníkem OSN v otázkách potravinové bezpečnosti a posílit dialog s uvedenými agenturami v Římě. Přitom by měla podporovat těsnější spolupráci mezi nimi a případně i takovou změnu jejich pravomocí a činností, která bude odrážet jejich komparativní výhody. V případě FAO se jedná zejména o odborné znalosti a poradenství při utváření politiky, v případě IFAD o dlouhodobé udržitelné investice a u WFP o řešení nouzových a nestabilních situací.

4. PRIORITY

Deset let po přijetí rozvojových cílů tisíciletí musí EU posílit spolupráci v oblasti zabezpečování potravin. Podle předkládaného politického rámce by měla prioritně podporovat

²⁶ Pracovní program soudržnosti politik ve prospěch rozvoje na období 2010–2013, duben 2010.

zabezpečování potravin v nestabilních zemích. Zvláštní prioritu má tento úkol v Africe, kde žije téměř 80 % podvyživených lidí v nestabilních zemích, a dále v částech jižní Asie. K tomu, aby byla tato pomoc účinná, musí být přizpůsobena podmínkám v dané zemi a spojovat rozvoj politiky a strategií s pomocí nejohroženějším skupinám obyvatel. Pomoc EU by měla směřovat do všech čtyř pilířů a její prioritou by měly být čtyři rozsáhlé a vzájemně související oblasti: rozvoj drobného zemědělství, politické řízení, regionální integrace a mechanismy pomoci ohroženým skupinám obyvatelstva. V uvedených oblastech by měly EU a členské státy přijmout tyto kroky:

4.1. Zvýšit odolnost drobných zemědělců a zlepšit venkovské zdroje obživy

- Zaměřit se na ekologicky efektivní intenzifikaci zemědělství v případě drobných zemědělců, zejména žen. Prostředkem k tomu by měla být podpora jednak účinných a udržitelných politik, strategií a právních rámců daných zemí, jednak rovného a udržitelného přístupu ke zdrojům včetně půdy, vody, úvěrů (příp. mikroúvěrů) a dalším zemědělským vstupům.
- Mnohem intenzivněji podporovat zemědělský výzkum řízený poptávkou v zájmu rozvoje, rozšíření a inovací. Cílem je dosáhnout navýšení této podpory o 50 % do roku 2015. Výzkum ve veřejném sektoru by se měl opírat o tradiční znalosti a nové technologie. Neměl by se zaměřovat na technologie neudržitelné či neslučitelné se schopností dané země regulovat a řídit rizika.
- Aktivně podporovat větší účast občanské společnosti a organizací zemědělců při utváření politik a ve výzkumných programech, jakož i zvýšit jejich zapojení do naplňování a hodnocení vládních programů. V této souvislosti by měly být podporovány kontakty mezi zemědělskými organizacemi z EU s partnerskými organizacemi v rozvojových zemích.
- Ve spolupráci s partnery zlepšit regulační a institucionální podmínky pro realizaci zodpovědných soukromých investic do celého hodnotového řetězce zemědělství a motivovat společné veřejno-soukromé investice. Pokrok v této oblasti bude předmětem sledování a diskuse v rámci akčních plánů pro veřejnou správu.

4.2. Podporovat účinné politické řízení

- Do roku 2015 výrazně zintenzivnit podporu Souhrnného programu rozvoje zemědělství v Africe (CAADP) cestou účinné dělby práce ve všech zemědělsky orientovaných zemích subsaharské Afriky.
- Zahájit spolu s Africkou unií iniciativu na urychlené naplňování obecných zásad v oblasti pozemkové politiky v Africe. V rámci toho by měl být zpracován harmonogram, podle nějž budou naplňovány zásady a osvědčené postupy v zájmu udržitelných rozsáhlých investic do zemědělské půdy.
- Podporovat národní a mezinárodní iniciativy, jež budou vymezovat zásady a etické kodexy pro udržitelné rozsáhlé domácí a zahraniční investice do zemědělské půdy. Jejich zaměřením by měla být ochrana práv k půdě, zajištěný přístup drobných zemědělců a pasteveckých komunit k půdě a dalším přírodním zdrojům, jakož i udržitelné hospodaření s uvedenými zdroji.
- Na mezinárodní scéně podporovat reformu Výboru pro zajišťování potravin ve světě (CFS), jenž by se měl stát hlavním koordinátorem iniciativ v oblasti zabezpečování potravin ve světovém měřítku.
- Podporovat těsnější spolupráci mezi agenturami OSN se sídlem v Římě.

4.3. Podporovat regionální politiky v oblasti zemědělství a zabezpečování potravin

- V zájmu posílené integrace regionálních potravinářských a zemědělských trhů podporovat rozvoj a naplňování regionálních politik a strategií v oblasti zemědělství, které se budou týkat i chovu hospodářských zvířat a bezpečnosti potravin. Posílit politický dialog s regionálními organizacemi o otázkách zemědělství, zabezpečování potravin a výživy.
- Posílit regionální a národní informační systémy, které slouží politikám v oblasti zemědělství, zabezpečování potravin a výživy, jakož i systémy včasného varování.

4.4. Posílit mechanismy pomoci ohroženým skupinám obyvatel

- Podporovat země při zřizování a provozování systémů cílených a pružných sociálních dávek, které jsou uzpůsobeny podmínkám v dané zemi. V rámci možností by měla sociální pomoc nabízet příjemcům příležitost přejít k výdělečné činnosti, jež jim zajistí udržitelný přístup k potravinám.
- Podporovat jednak lepší začlenění výživové problematiky do rozvojových politik, mimo jiné v oblasti vzdělávání a zdravotnictví, jednak budování s tím souvisejících kapacit.
- Propojováním pomoci, obnovy a rozvoje poskytovat konkrétní podporu transformujícím se a nestabilním zemím.